

1. Olvasd el figyelmesen az alábbi szöveget, majd oldd meg az ahhoz kapcsolódó feladatokat!

Köszönni (...) szükséges, mégis az erre jobban figyelők manapság igen gyakran tapasztalhatják, hogy sokan nem köszönnek olyan (...) helyzetekben, ahol pedig igen kívánatos lenne: se eladónak, se vevőnek, se óvodai, iskolai szülőtársnak. (...)

Ennek két fő közvetlen oka lehet. Az egyik a zavar, amelybe különösen a tizenöt-huszonöt év közötti fiatalok kerülnek, mikor nem tudják, hogy a gyermekkori Kezét csókolom-mal vagy már Jó napot kívánok-kal köszönjenek, vagy hogy a náluk nem sokkal idősebbeket tegezzék vagy magázzák-e. Az öntudatosabbja ilyenkor választ, hangosan köszön, de többször inkább csak mormol valamit, amit lehet így is, úgy is értelmezni, s közben fejbólintással vagy más gesztussal, nem nyelvi eszközzel jelzi, hogy köszön. Sokan viszont nem mondanak semmit, mert mire rájönnek, hogy dönteniük kell többféle üdvözlési forma között, s mire választanak, addigra a köszönési lehetőség már elmúlik (pl. két egymással szemben elhaladó ember között). Mások egyáltalán nem tudnak dönteni e fél percnyi idő alatt, s ezért nem üdvözlik a másikat.

A másik ok a nyílt udvartatlanság. A modortalan ember nem köszön a vele személyes kapcsolatba kerülő társának. Ezzel vagy tudatosan jelzi, hogy a másikat mintegy semmibe veszi, az nem érdekli őt (különösen, ha a szemébe néz, miközben nem köszön), vagy ami legalább olyan riasztó, nem is veszi észre, hogy keresztülnéz a másikon. Az elmondottak természetesen az elmaradó visszaköszönésekre is vonatkoznak, megtoldva azzal, hogy ez még nagyobb figyelmetlenség. Az idősebbeknek és a nőknek szóló előre köszönés a tisztelet jele. A vissza nem köszönő ember társának feléje tett gesztusát nem viszonozza, s ezzel durván visszautasítja a kapcsolatot.

(Tolcsvai Nagy Gábor: A köszönés hiányáról. Édes Anyanyelvünk, IV. évfolyam, 1. szám, 1982. január-március)

- a) Milyen nem nyelvi jelek kísérhetik a köszönést? _____
- b) Milyen okai lehetnek a köszönés hiányának? _____
- c) Melyik mássalhangzótörvény érvényesül az alábbi szavakban?

tapasztalhatják: _____ öntudatosabbja: _____

köszönjenek: _____ tegezzék: _____

sokkal: _____ tudják: _____

- d) Bontsd szóelemekre a következő szavakat!

udvartatlanság: _____ tapasztalhatják: _____

idősebbeknek: _____ helyzetekben: _____

visszautasítja: _____ öntudatosabbja: _____

- e) Állítsd számozással betűrendbe a következő szavakat: köszönni, köszönnek, kívánatos, két, közvetlen, különösen, közötti, kerülnek!
- f) Milyen hangrendűek az alábbi szavak?

udvartatlanság: _____ visszautasítja: _____

vonatkoznak: _____ figyelmetlenség: _____

keresztülnéz: _____ kapcsolatot: _____

2. Olvasd el Weöres Sándor alábbi művét, majd oldd meg a feladatokat!

Lehullott három falevél
észrevétlen az őszi ágról.
És jött a szél, a messzi szél,
egy messzi, másik, új világból -
Elröpült három falevél.

Az egyik magasba vágyott:
talált a felhők közt új világot,
emelte, emelte a szél.

A másik rohanni vágyott:
magasba hágott és mélybe szállott,
sodorta, sodorta a szél.

Harmadik szédülni vágyott:
szemét lehúnyta, semmit se látott,
kavarta, kavarta a szél.
Lobogott három falevél.

Lehullott három falevél
tehetetlenül a világból.
Ott lenn a sár, fekete, mély -
ki emel fel az őszi sárból,
ti szegény három falevél?

- Milyen címet adnál a költeménynek? _____
- Legalább két-két tartalmi és formai érveléssel magyarázd meg a három versszak közti kapcsolatot! _____
- Írj egy-egy példát a kért stilisztikai eszközökre!

ellentét: _____

megszólítás: _____

ismétlés: _____

költői kérdés: _____

halmozás: _____

párhuzam: _____

3. Olvasd el figyelmesen az alábbi szöveget, majd oldd meg a feladatokat!

Ami születésem napját és óráját illeti, a bába és néhány bölcs szomszédasszony kijelentése szerint, akik élénken érdeklődtek irántam hónapokon át, mikor még teljes lehetetlenség volt személyesen megismerkednünk: először is az a rendeltetésem, hogy életem során szerencsétlen flótás legyek, másodsor pedig megillet az a kiváltság, hogy szellemeket és kísérteteket lássak. Ez a két adomány ugyanis, az ő hitük szerint, el nem kerülhető osztályrésze valamennyi mindkét nembeli szerencsétlen csecsemőnek, aki pénteki nap, éjfél tájban, született. (...)

Utószülött gyerek voltam. Atyám szeme e világ fényessége előtt félévvel előbb zárult le, mintsem az enyém megnyílt. Még most is oly különös érzés fog el, ha elgondolom, hogy nem látott engem soha; és még különösebb kora gyermekségem elmosódó emlékezése fehér sírkövére, kint a temetőben, meg arra a mondhatatlan szomorúságra, amely eltöltött, valahányszor eszembe jutott, hogy ott fekszik egyedül a sötét éjszakában, míg a mi kis szobánkban meleget és fényt árasztott a tűz és a gyertyavilág, s a ház kapuit - nem egyszer azt képzeltem, szinte kegyetlenül - elretesztették és bezárták előtte. (...)

Atyámnak egy nagynénje, nekem következképp öregnagynéném, volt családunknak a legtekintélyesebb tagja, akiről lesz még majd sok mondanivalóm. (...)

Az atyám, azt hiszem, valaha kedvence volt; de házasságával halálosan megsértette, annál az egyszerű oknál fogva, mert néném szerint az édesanyám valóságos „viaszbáb” volt. A néni ugyan sohasem látta anyámat; de tudta, hogy nem volt még húszesztendő sem. Atyám nem is találkozott többé soha Betsey nénémmel. Kétszer idősebb volt anyámnál, mikor feleségül vette és gyöngé volt a szervezete is. Egy évvel utóbb meg is halt, amint már említettem, félévvel az én születésem előtt.
(Charles Dickens: Copperfield Dávid)

- Mikor született az elbeszélő? A szöveg alapján pontosan válaszolj! _____
- Milyen babonák fűződnek ehhez a születési időponthoz? _____
- Egy-egy szinonimával magyarázd meg a következő szavak szövegbeli jelentését!

bába: _____ megillet: _____

rendeltetés: _____ kiváltság: _____

flótás: _____ adomány: _____

- Mit jelent az „utószülött gyerek” és az „öregnagynéném” kifejezés? A szöveg alapján, de a saját szavaiddal válaszolj egy-egy mondatban!

- Keress ellentéteket a második bekezdésben!

- Vázold fel a regényrészletben megemlített személyek viszonyrendszerét az alábbiak szerint:

az elbeszélő és az
édesapja: _____ az elbeszélő apja és Betsey
néni: _____

az elbeszélő apja és
anyja: _____ az elbeszélő anyja és Betsey
néni: _____

